

Vioara de la Auschwitz

Maria Àngels Anglada

Decembrie 1991

Întotdeauna mi-a fost greu să adorm în noaptea ce urmează unui concert. Mi se tot derulează în minte, ca și cum aş urmări același film, o dată și-ncă o dată. Concertul acesta a fost însă cu totul deosebit. S-a ținut la Cracovia, un oraș cu muzicieni de elită, tocmai în ziua în care se împlineau două sute de ani de la moartea lui Mozart. Am cântat într-o sală transformată în auditoriu din superba *Casă Venețiană*. Afară era un frig cumplit, iar asta ne-a împiedicat să ne plimbăm prin oraș și să-i admirăm nenumăratele opere de artă. La prânz, când soarele a mai împrăștiat ceața, am dat o raită prin Ryneck Glowny înainte să mă întorc la hotel.

Deși concertul îi era dedicat lui Mozart, la sugestia organizatorilor polonezi talentatul nostru pianist Virgili Stancu se învoise ca în prima parte să interpreteze preludiile lui Chopin. În a doua jumătate a concertului, am executat împreună *Sonata în mi bemol*, compusă de Mozart pentru o violonistă care-i trezise admirația, Regina Strinassacchi. Am rămas să ascultăm și orchestra care a interpretat *Simfonia Concertantă KV 364*. O execuție impecabilă, care a reliefat planurile sonore și-a lăsat să se întrezărească fondul dramatic, dincolo de împletirea cumpănită și grațioasă a frazărilor.

Sunetul vioarei soliste mi-a atras mai cu seamă atenția. La acea vioară interpreta o doamnă în vârstă, violonista principală a orchestrei. Strunea arcușul cu măiestrie și, mi-a părut mie, cu pasiune înfrânată.

Când nu cânta, privirea-i era tristă.

Se înnoptase, brusc mi-era dor de Electra și mi se părea că aud și-acum sunetul

acelei vioari, nu foarte puternic, dar catifelat și plin. Desigur, nu era un instrument din atelierele marilor maeștri cremonezi. În schimb, ar fi putut fi mâna unui meșter din vechea școală poloneză. Era cu putință ca o Mathaeus Dobrucký din Cracovia să se fi salvat de la prăpăd? Totuși, dacă mă gândesc mai bine, vioara era de un roșu mai întunecat și nu foarte transparent. Apoi, nu era nicidecum exclus să fi fost creația vreunui neamț ori a vreunui tirolez. La fel de bine putea să fie opera lutierilor din vechea stirpe Klotz.

-Nu, vezi bine că nu e o Klotz.

Mi-a spus asta zâmbind, dar fără urmă de bucurie. Era a doua zi după concert. Cu o noapte în urmă, hotărâsem s-o întreb fără ocolișuri de unde avea vioara și, ca să mai alung gândurile acestea, mă adâncisem într-un excelent roman polițist de Erie Ambler. După o asemenea lectură, mă cufund într-un somn profund și liniștit.

Fusesem invitat la Academia de Muzică din oraș -în Cracovia, nu se numește "conservator"-, așa că ne-am întâlnit acolo. În holul cel mare de la intrare, am admirat portretele în ulei ale unei întregi școli de virtuozii polonezi, de la generațiile mai vechi până la colegul meu Wienasky. Apoi, am trecut

într-o săliță unde am ținut un curs magistral sau, cum se zice acum mai la modă, "master class".

După ce am terminat, doamna mi-a așezat între mâini vioara ei. Am încercat-o; coardele îmi răspundeau întocmai după voia mea, precum lutul se supune în mâinile celui care-i dă formă. Era o mică splendoare.

-Bănuiesc că n-ai vrea să te desparți de vioară.

-Pentru nimic în lume! -mi-a răspuns-. Nici de-ar fi să mor de foame! E tot ce mi-a rămas de la ai mei. Vioara asta -urmă ea- a fost meșterită de unchiul meu Daniel, pe dimensiunile unei Stradivarius. N-aș da-o nicicând pe alta.

-Atunci, înțeleg de ce ți-e așa de dragă.

-O, nu. N-ai cum să înțelegi. Ar trebui să știi toată povestea.

O umbră de mâhnire i-a întunecat ochii limpezi, adâncind ridurile chipului ei frumos. Și-a trecut, cu un gest de prisos, mâna peste șuvițele de păr blond cu fire încărunțite. Respirația i se îngreunase, devenind aproape agitată.

Ne-am întrerupt, căci făgăduisem să asist la recitalul elevilor mai mari din clasa de vioară. Au interpretat *Intermezzo* de Penderecki, cel care fusese ani de zile Rectorul Academiei. Imediat mai apoi, am trecut la o petrecere restrânsă, care pe tovarășa mea a părut s-o plictisească.:

-Nu te-ai săturat de toată chestia asta?

Întrebarea a sosit la scurt timp după ce începuse petrecerea. Nu mă plictiseam, dar m-a făcut curios și mi-a stârnit interesul.

-Nu mă deranjează să plec, eu m-am achitat de obligații. Mă ofer să te conduc acasă, dacă dorești.

Locuia în apropiere de Academia de Muzică, așa că am pornit pe jos, înfruntând după-amiaza rece care învăluisese totul în ceață. M-a invitat să urc și să bem împreună un ceai fierbinte. Apartamentul era mic și simplu: viața în Polonia nu era deloc ușoară. N-am mai adus vorba de vioară. Voiam să-i distrag atenția, să-i abat gândurile către altceva. Mi-a vorbit puțin despre fiul ei. Mi-a arătat o fotografie și mi-a explicat că se mutase în Israel. Ea, în schimb, nu voia să plece din țară:

-Ce să căut eu acolo? El e tăietor de diamante, are o slujbă bună. În schimb, muzicienii sunt o mulțime, cei mai mulți ruși, ar putea alcătui sute de orchestre! Și-apoi el vine în vizită de Anul Nou, de Paște...

ANGLADA, M.A., *Vioara de la Auschwitz*. Bucurest: Meteor Press, 2010.

Traduit par Oana-Dana Balaș